

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt.
„Prawo do sądu w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
z dnia 2 kwietnia 1997 roku”
napisanej przez mgr. Korneliusza Łukasika

Pierwszym aktem prawa międzynarodowego, który wyrażał prawo do sądu była Powszechna Deklaracja Praw Człowieka. Zgodnie z brzmieniem jej art. 10 „Każdy człowiek przy rozstrzygnięciu o jego prawach i zobowiązaniach lub o skierowaniu przeciwko niemu oskarżenia o przestępstwo jest uprawniony, na warunkach całkowitej równości, do sprawiedliwego i publicznego wysłuchania przez niezależny i bezstronny sąd”. Prawo do sądu zawarte w art. 10 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka stanowiło wzorzec, na którym zostały oparte późniejsze, bardziej rozbudowane postanowienia traktatowe, w szczególności art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. Zgodnie z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych Wolności „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej”. Natomiast zgodnie z art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia sprawy przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd, ustanowiony przez ustawę, przy orzekaniu co do zasadności oskarżenia przeciw niemu w sprawach karnych bądź co do jego praw i obowiązków w sprawach cywilnych”.

Prawo do sądu, jako klasyczne prawo człowieka zostało więc zagwarantowane w uniwersalnym oraz w regionalnym systemie ochrony praw człowieka.

Prawo do sądu zawiera także art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Ponadto jest ono gwarantowane w ustawach konstytucyjnych wielu państw członkowskich Unii Europejskiej, także na gruncie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo do sądu zostało wyrażone w dwóch aspektach – w pozytywnym oraz w negatywnym. W pierwszym z nich „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd” (art. 45 ust. 1). W aspekcie negatywnym wyrażonym

w art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej „Ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw”.

Celem pracy jest ukazanie genezy prawa do sądu oraz ewolucji poglądów na jego temat, z uwzględnieniem wpływu norm prawa międzynarodowego, dorobku doktryny oraz orzecznictwa na jego obecny kształt w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii. Rozdział pierwszy skupia się na rozważaniach dotyczących kształtowania się prawa do sądu w polskim konstytucjonalizmie. Czyniąc rozważania na temat prawa do sądu nie można było pominąć analizy aktów prawa międzynarodowego, w których prawo to zostało określone – art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych czy art. 10 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Punktem wyjścia dla wszelkich rozważań dotyczących prawa do sądu na gruncie aktów prawa międzynarodowego zostało jednak prawo do rzetelnego procesu sądowego zawarte w art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W rozdziale tym przedstawiony został także przebieg prac związanych z przygotowaniem oraz uchwaleniem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku, z uwzględnieniem prac nad prawem do sądu.

W rozdziale drugim analizie poddany został konstytucyjny model prawa do sądu w polskim porządku prawnym. Analiza dokonana w tym rozdziale dotyczyła kilku grup zagadnień, m.in. konstytucyjnej konstrukcji prawa do sądu, a także podmiotowego oraz przedmiotowego zakresu prawa do sądu. Analiza dokonywana w tym miejscu każdorazowo powiązana została z interpretacją dokonywaną w doktrynie prawa oraz uzupełniona poglądami wyrażonymi w orzecznictwie.

Kończący pracę rozdział trzeci dotyczy zagadnień związanych z prawem do sądu na gruncie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Punktem wyjścia dla wszelkich rozważań poczynionych w niniejszym rozdziale było przedstawienie istoty prawa do sądu na gruncie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego od momentu wejścia w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W rozdziale tym analizie poddane zostało również pojęcie „sprawy” na gruncie art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego.

W zakończeniu rozprawy doktorskiej zawarte zostały z kolei wnioski końcowe oraz postulaty *de lege ferenda*.